

Damokles kardja...

SZILAS KÁROLY

Egy augusztusi éjszakán zivatar vonult el a Balaton felett. A szél erőssége mintegy 40 kilométer lehetett csupán. Az egyik nyármatuzsálemről mégis letört egy nem is nagyon nagy ágat, ami szerencsére vendéglátóm nyaralója mellé zuhant, s kárt nem tett semmiben, de alkalmas lett volna arra is, hogy a tetőt dióhéjként roppantsa össze, vagy akár öt embert vágjon egyszerre agyon. Arról nem is szólva, ha a fa derékba törik, hatalmas koronája egyszerre két nyaralót kártyavárként rombolt volna le a fundamentumig. Ez a szerencsés kimenetelű eset váltotta ki bennem az alábbi gondolatokat.

Szerte az országban százazek sétálnak, húsölnek, alszanak nyugodtan, vagy éppen menedéket keresve túltartott faóriások alatt, melyek koruk következtében valószínűleg nagyrészt betegek is. Miközben életüket, testi épségüket, vagy hajlékukat közvetlenül a fejük felett recsegő-ropogó ágak veszélyeztetik, legtöbbször gyanútlanul és naivan csak a mennydörgéstől félnek.

Hála szerencsés éghajlatunknak, ez ideig valóban csak szórványosan, elszigetelten fordultak elő leszakadt ágak, derékbatört fák által okozott szerencsétlenségek. Hosszú évtizedek alatt közvetlen tanúja magam is csak három esetben voltam öreg fák törése okozta károsításnak. Egyik esetben egy közel százéves, de egészséges Sophora vihartól letörött ága zúzta össze a pilismaróti erdőhivatal tetőzetét. A másik esetben egy bélkorhadt, de látszólag egészséges platán leszakadt hatalmas ága törte össze az esztergomi strandfürdő szerencsére üres napozóját. A múlt évben pedig egy derékbatört eperfa roskasztott össze egy falat Esztergom belvárosában.

Tudomásom szerint ez ideig még nincsenek olyan intézkedések és rendeletek, melyek a lakott területeken levő nagy, túltartott fákat, azok egészségi állapotát, koronahelyzetét figyelni, a bajokat megelőzni hivatva lennének. Ezt talán a szórványos esetek nem is indokolták már csak azért sem, mert a nyárok felkarolásáig a fasorok létesítéséhez, lakóhelyek fásításához százévekig egészségben élő fajokot használtunk. Talán sehol az országban nincs már közvetlenül lakóházak vagy közutak felett száz évnél idősebb olyan fafajú faegyed vagy fasor, amely ne volna képes több száz évet is egészségesen megélni. Ezek valóban nem veszélyeztetik jobban a lakosság épségét és a létesítményeket, mint a ritkán előforduló vilámcsapás, vagy a tetőről lehulló cserép.

A hamar dekoráló, árnyatadó nyárok ilyen célra történő, mind nagyobb arányú felhasználása ebből a szempontból azonban már elgondolkoztató. A gyors növekedésük folytán laza szövetű, bélkorhadásra hajlamos, magasba-törő, hatalmas koronával rendelkező törékeny nyárok a lakott területeken már nagy veszélyt hordanak magukban. Állandó figyelésük, időben történő lecserélésük feltétlenül szempont kell legyen. Húsz-huszonöt éves korukban azok már olyan faóriásokká nőhetik ki magukat, melyek árnyékában nyugodtnak lenni nem szabad.

Bár a lakóterületek nyárrakkal történő fásítása nagyobb méreteket csak az utóbbi időkben öltött, nagy körütekintést, komoly műszaki felkészülést és hozzáértést igénylő, mondhatni üzemi szinten történő kitermelésük előkészítésén és begyakorlásán már most kellene gondolkodni, mert a probléma nagy területeken egyszerre fog jelentkezni.

Helyenként, mint a Balaton térségében, véleményem szerint máris égetően időszerű, főleg ott, ahol régebben fásított területeket, erdősávokat parcelláztak ki és építettek be utólag. Ezeket a telepítéseket főleg hazainyárrakkal, füzekkel vé-

gezték és az építkezések, telekalakítások alkalmával éppen csak azokat termelték ki közülük, amelyek a munkálatokat akadályozták. A visszamaradottakat a laikus, mit sem sejtő telektulajdonosok persze érthetően féltik, mert élvezik árnyékukat, szélvédő hatásukat és az általuk keltett hangulatot. Csak kivételes esetben szánják magukat arra, hogy egy-egy útban levő egyedre kitermelési engedélyt kérjenek. A helyi tanácsi szervek pedig még ezt is csak igen indokolt esetben adják meg, holott, ha annak idején felméri az azokban rejlő veszélyt, a parcellázások előtt már az összeset ki kellett volna termeltetniük. Becslésem szerint a 40—50 éves, 25—30 méteres, hatalmas szétágazó koronával bíró fák ezrei állnak még jelenleg a szebbnél szebb nyaralók, lakóházak felett a Balaton térségében. Nagy részük a szakszerűtlen felnyesések és csonkítások következtében valószínűleg még béلكorhadt is. Elgondolkodva azon, hogy hány mázsa zuzmara rakódik le egy ilyen koronára esetleg éppen akkor, amikor tartós, erős fagyok az amúgy is nagy víztartalmú nyarak törékenységet az üvegszerűségig fokozzák, a várható balesetek, esetleg súlyos szerencsétlenségek előbb-utóbb történő bekövetkezésének megfórlásához nem kell pesszimizmus. Egy-egy 80—100 kilométeres szelérejű viharról nem is beszélve, amilyen a Balaton térségében könnyen megjöhet.

Amikor az ágtörések, fadőlések okozta veszély tudatával rendelkező fakitermelőinket nem győzzük állandóan figyelmeztetni, balesetelhárító tanfolyamok tartását, vizsgákat teszünk kötelezővé, megfelelő védőfelszereléseket rendszerezsítünk, véleményem szerint a gyanútlan, veszélyt nem is sejtő, de annak állandóan kitett, ilyen fák alatt sétáló, lakó és dolgozó emberek ezreinek érdekében is kellene tenni valamit. Nem is keveset! Ezt pedig nekünk erdész szakembereknek kell kezdeményeznünk, mert ha valahol megtörténik a baj, elsősorban minket terhel a felelősség. Kétségtelen, hogy a feladat nagy, de egyre növekszik. Szerencsére olyan méretű és gyakori balesetek, szerencsétlenségek ez ideig még nem fordultak elő, amelyek szerveinket utólag kényszerítették volna sürgős és átfogó intézkedések megtételére, de ésszerűbb a várható és előbb-utóbb biztosan bekövetkező bajoknak elébe menni.

Elalathatatlan érzésem mindjobban az, hogy amíg nem történnek országos intézkedések a lakóterületeken álló nagyméretű fák állandó figyelésére, azok idejében történő felcserélésére, és az intézkedések végrehajtását is nem fogják szigorúan megkövetelni, ezek a túltartott faóriások fejeink felett, mint Damokles kardja, állandóan suhogni fognak.

A Magyar Hidrológiai Társaság és az Országos Vízügyi Főigazgatóság a „Bogdánfy Ödön pályadíj” elnyerésére

PÁLYÁZATOT HIRDET.

A pályázat tárgya: valamely vízgyűjtő terület, vízföldtani tájegység hidrológiájának, vízmennyiségi, vagy ezek vízminőségi viszonyainak, élővilágának, továbbá gyógyvízelőfordulásainak részletes, oknyomozó leírása, a jelenlegi és jövőbeni hasznosítás figyelembe vétele. A munkának a rendelkezésre álló adatok feldolgozásán kívül természetesen eredeti, a meglévő anyagot kiegészítő elméleti, vagy gyakorlati vizsgálati eredményt kell elsősorban tartalmazni.

Pályadíjak: I. díj 5000,— Ft, II. díj 3000,— Ft, III. díj 2000,— Ft. A pályázatokat 1967. február 28-án 24 óráig a Magyar Hidrológiai Társaság titkárságára (Budapest, V., Szabadság tér 17.) kell beküldeni, ugyanitt vehetők át a részletes pályázati feltételek is.